
Joyce Carol Oates

EGY AMERIKAI KÜLFÖLDÖN

Nemes Anna fordítása

Az olajzöld ablakú, felirat nélküli állami kocsi, amely az autóktól és bicikliként kevésbé hemzseggő zöldebb városrészen át a főkonzul rezidenciája felé tartott, a kultúrattasé felesége előrehajolt, és fojtott hangon ezt mondta Caroline Carmichaelnek: – Ne szóljon róla ma este senkinek, Carmichael kisasszony, de elárulom, hogy Price úr az utóbbi időben igen nehéz helyzetben van. Figyelmeztetést kaptunk a hírszerzéstől, hogy egy iráni terroristacsoport kipécézte magának. A lánya... – Price úr, azaz Norman Price nem más, mint a főkonzul, akihez Caroline Carmichael aznap estére vacsorára hivatalos, a vacsorát egyenesen Caroline tiszteletére adják: az amerikai vendéget köszöntik személyében, a „feminista” művészettörténész, aki a kultúra iránt elkötelezett amerikai ügynökség támogatásával végigutazza Európát. Az elmúlt harmincöt nap során Caroline Carmichael jó néhány szállodát megjárta, csupa olyat, amilyenre az ügynökség szerény napidijából a riasztó dollárárfolyam-esésben futotta, rövid és jobbára zajos repülőutakat tett, újabb és újabb termekben adott elő, hol érthetetlen okból zsúfolt, hol meg éppoly érthetetlenül üres széksorok előtt, álmatlansággal és bélrenyheséggel bajlódott, úgyhogy lassanként harcedzett, de legalábbis elszánt utazónak tartotta magát, a kultúra panasztalan, buzgó követének – annak, aminek minden bizonnyal az ügynökség is tekintette. Na de egy terroristacsoport? Méghozzá iráni? „Kipécézte magának”? Az odavetett megjegyzés megrendítette Caroline-t, de azért sikerült pusztá bölintással nyugtáznia a hírt, higgadt és együttérző bölintással, mintha ez a közlés, a diplomata életébe betolakodó drámai feszültség nem volna számára sem ismeretlen, sem ijesztő.

A kultúrattasé, aki elől ült a sofőr mellett, hátrapillantott a feleségére, alighanem figyelmeztetésül, de az asszony ügyet se vetett rá, lélegzetvétel nélkül folytatta. – A lányát, Ingét, akivel ön is találkozni fog ma este, és aki az Egyesült Államokból van itt a szüleit meglátogatni, tegnap este órákon át követték. De más incidensekről is tudunk. Price-ék mégsem akarták lemondani a mai estét. Annyi ember van meghíva, a kultúra minden területéről. Ez roppant fontos esemény. A rezidenciát persze szigorúan őrzik. Ezen a poszton sose tökéletes a biztonság. A hetvenes évek eleje óta ugyan nem volt baj, de... – A kultúrattasé hirtelen hátrafordult, mint akinek elevenére tapintottak: – Számtalanszor igényeltem páncélozott kocsit. Vannak a konzulátusnak limuzinjai, többnyire biztonsági kivitelben, de ez, ami a mi osztályunknak jutott... – Hangja elszórt a ködös csöndben.

A sofőr, aki beszélni nem beszélt, de szemlátomást értett angolul, mintha a megjegyzés hallatán taposott volna bele a gázba; a hídon zötykölődtek éppen, a szélesen folydogáló, csendes és jobbára esőverte csatornák egyike fölött. Caroline Carmichael szívverése is felgyorsult; kibámult a szürke téglás sorházakból meg bérkaszárnnyákból és kopott előljárási épületekből álló sivár városi tájra, melyet itt is, ott is megszakítottak a „modernizálás” jelei: egy-egy toronymagas, olcsó iroda-, lakó- vagy parkoló-

ház. Az volt a legidegesítőbb és lelehangolóbb – Caroline csak egy napja érkezett a városba –, hogy a falakon, a járdákon, a köztéri padokon, sőt a fákon is – tiszteletet parancsoló hatalmas szilfákon, tölgyeken és platánokon – rikító, világító színekkel mázolt falfirkák éktelenkedtek. De furcsa! De ronda! A fiatalok indulatos, de céltalan ikonográfiáját mintha a New York-i metróból importálták volna ebbe a mesebeli városba. Caroline Carmichael már kifaggatta vendéglátóit erről – ki műveli ezt és miért, hogy-hogy eltűrik, miért nem mossák le –, de meglehetősen tétova válaszokat kapott. Fiatalok csinálják. Drogosok. Forradalom nélküli „forradalmárok”.

Caroline most eltűnődött: ki tudja, a következő sarkon vagy amikor a sofőr befordul egy csöndesebb fasorba, a semmiből nem leselkedik-e rájuk a halál? Géppuskatűz? Bomba? Caroline Carmichael ahhoz a modern, sőt posztmodern generációhoz tartozott, melynek tagjai korántsem úgy gondolnak saját halálukra, mint egy etikailag koherens lelki algoritmus utolsó elemére, de még csak úgy sem, mint egy logikus vagy kiszámítható eseménysor záróakkordjára; akkor hát miért ne halhatna meg épp ezeknek a ránézésre átlagos és jó szándékú amerikaiaknak a társaságában (a kultúrattasé és neje, akárcsak Caroline Carmichael, a középnnyugatról származott: jellegzetes beszédüket érintetlenül hagyta a külföldön töltött két évtized), miért ne egy ilyen átlagos automobilban, miért ne hirtelenül, merénylet következtében? Téves politikai merénylet következtében? Zavartan fölnevetett, és azt kérdezte: – De azért ugye nincs igazi veszély?

Bonnerék, miután így megriasztották vendégüket, most igyekeztek gyorsan megnyugtatni: az asszony még a karját is megveregette. Dehogy, nyugtatgatták, persze hogy nincs igazi veszély, különben a biztonságiak ragaszkodtak volna hozzá, hogy Price-ék mondják le az estélyt.

– Miért akarják Price urat megölni az irániak? – érdeklődött Caroline.

– Nem az irániak, hanem bizonyos irániak – igazította ki a kultúrattasé. – A terroristacsoport nevét még nem sikerült kideríteni, alighanem egy kisebb szakadár csoport, mindössze néhány tagú. Ezek a legveszedelmesebbek... Azért akarják megölni Price urat, mert véges-végig ott volt Iránban. Rengeteg iráni barátja van Irán határain belül is, kívül is.

– Nagyon szerették az ottaniak, őt is meg Georgine-t is – magyarázta Bonnerné szenvedélyesen.

– Értem – mondta Caroline, noha nem egészen értette.

A főkonzul rezidenciája hatalmas, négyszögletes kő- és stukkópalota volt, valószínűtlen, de szép sápadt rózsaszínűre festve; erődként magasodott a három méter magas kőkerítés meg a középkorinak ható kovácsoltvas kapu mögött, amely mellett örbódé állt, benne tengerészgyalogos őr. Caroline Carmichael nem szívelhette ezeket a borotvált fejű és céltudatosan kifejezéstelen tekintetű amerikai fiatalembereket: a nyugat-németországi amerikai nagykövetségen egyszer véletlenül meghallotta, mit beszél róla hanyagul és elég hangosan két ilyen fickó, aki alighanem német nőnek nézte, mert épp nem követségi vendéglátóival beszélgetett, hanem egy pillanatig egyedül álldogált. Ez az apró élmény fölingerelte, sőt mélyebb és maradandóbb hatást tett rá: nemcsak azt érezte meg, milyen végtelenül kiszolgáltatott a nő a férfitilágban, hanem azt is, milyen kiszolgáltatott a nem-amerikai a hatalom és a befolyás katonai erővonalaira épülő világban. Ám ma este előzékenyen – bár gépiesen – bántak vele a tengerészgyalogos őrok, hiszen Caroline Carmichael útlevéllel jött, megfelelő papírokkal és konzuli kísérettel.

Európa különböző tájain, amikor megérkezett egy-egy palotába, sokszor arról tájékoztatták Caroline Carmichaelt, hogy a jelenleg amerikai kormánytulajdonban lévő ingatlant a második világháború idején a náci katonai célokra használták, s hogy alighanem maga Adolf Hitler is éjszakázott ez alatt a fedél alatt. Caroline most Bonneréktől is várta ezt a megjegyzést, amelyet rendszerint zavart nevetés kísért, de hiába. – Gyönyörű! – szólalt meg hát ő, az elegáns homlokzatra, a kecses oszlopokra tekintve. – Georgine Price mégis szívesebben lakna akárhol másutt – felelte a kultúrattasé felesége.

A ház oldalsó bejáratához citromsárga, aranyszínű és halvány narancssárga rózsák kettős sora vezetett, s úgy virultak mind, akár a feltárt aranytelér a fakuló napsütésben.

Hisztérikus ugatással apró terrier rontott elő a kis társaság üdvözlésére, nyakörvén rózsaszínű masni fityegett. Végül az egyik fiatal tengerészgyalogosnak kellett megfognia a kutyát, amikor kitárult az ajtó, és Price-né, és a hosszú brokátésztélyibe öltözött, királynői termetű, sovány arcú hölgy üdvözölte és betessékelte a vendégeket, s közben egyfolytában a terrierhez beszélt, aki Caroline Carmichael lába körül ugrált, és nedves szarvasbőrre emlékeztető nyelvvel a kezét nyalogatta. – Suzie, légy jó kutya! – szólt rá Price-né. – Úgyis elég idegesek vagyunk. – Ez olyan világos célzás volt a terrorista-fenyegetésre, hogy Caroline azt gondolta, az úgy nyílt titok, de persze nem szólt semmit. Ma este ő a díszvendég, jól akar viselkedni.

Price-né, aki szerette a színpadias gesztusokat, megragadta Caroline Carmichael kezét, kebléhez vonta, s közben faggatta, hogy van, hogy bírja ezt a sok utazást, nincs-e kimerülve, mindnyájan remélik, hogy nincs... – Ez után a prima délutáni előadás után. Annyit, de annyit tanultam belőle!

Karját Caroline karjába fűzve viharos gyorsasággal bevezette vendégét a hatalmas szalonba, ahol a bemutatkozások és kézfogások mozgalmas pillanatai következtek, Caroline tanulmányozhatta az óvilági galantériát, a délutáni előadás ismétlődő és talán őszinte dicséretét („A női vértanúság ikonográfiája az európai művészetben”), az újabb és újabb pohár fehérborokat és rafinált étvágygerjesztőket, amiket az egyenruhás személyzet hordott körbe ezüsttálcaikon. Caroline Carmichael, ahogy a hasonló helyzetekben mindig, most is diamagnetikus impulzusokat érzett: hol azt kívánta, hogy bár csak máshol lehetne, akárhol, hol meg az a meggyőződés járta át, hogy igen, a helyén van, és kiérdemelte ezt a szerencsét.

Ugyan mi más választása volna?

Price-né tapsolt egyet, és éles hangon megszólalt: – Norman elnézést kér, de kicsit késni fog – aztán megismételte, mintegy azoknak, akik nem fogták föl teljesen: – A főkonzul megértésüket kéri, amiért néhány percet késik. – Price-né, jóllehet hatvanas évei közepén járt, fiatalos, sőt viharos jelenség volt; tágra nyílt szeme, mozgékony szája és az arca körül elektromosan göndörödő őszes haj az Aliz Tükörországból Vörös Királynőjét juttatta Caroline Carmichael eszébe úgy, ahogy John Tenniel rajzán látható. Végtelen, bár zavart aggodással nézett Caroline-ra. – Nincs nagyon kimerülve, Carmichael kisasszony? Nem akarna pár percre ledőlni odafent? – kérdezte hirtelen.

Mindenki várakozón Caroline Carmichaelre nézett, ő pedig zavartan eltűnődött, vajon ennyire szörnyen néz-e ki, s közben megnyugtatta a háziasszonyt, hogy egyáltalán nincs kimerülve: – Igazán nagyon örülök, hogy itt lehetek. – De Price-né vibráló figyelmét már az újonnan érkezők vonták magukra, illetve az előcsarnokból behallatkozó vad csaholás.

Enyhén reszkető kézzel Caroline átvett egy pohár fehérbort, s máris abban a beszélgető csoportban találta magát, melyben ott ácsorgott a kiállhatatlan „párizsi művész”, aki délután bemutatta őt; nem találtak mást, aki alkalmas lett volna, magyarázta tapintatlanul Bonner, hogy „tisztessegesen” bemutassa Caroline Carmichaelt egy olyan közönségnek, amelyik egyáltalán nem ismeri a munkásságát. François-nak hívták a vékonydongájú, kék szemű, fiatalos férfit, akinek nagyon fehér volt a fogsora, és udvariasan leereszkedő a modora, s most mintha Caroline Carmichael felborzolt idegeit akarná megnyugtítani, bizalmasan a fülébe súgta: – Ne nyugtalankodjék, Carmichael kisasszony, az önök CIA-emberei bizonyosan a helyzet magaslatán állnak. – Nem nyugtalankodom – felelte riadtan Caroline. Nem akart bizalmas eszmecserebe bonyolódni, most aztán igazán nem.

Végtelenül hosszú időnek tetszett, pedig nemigen tartott tovább félóránál, ameddig a körülbelül tizenöt vendég – köztük egy holland újságíró, egy holland dokumentumfilmese, egy német egyetemi tanár és műfordító, a városi modern művészeti múzeum igazgatója, az amerikai konzulátus több munkatársa a feleségével meg egy látogatóban itt lévő Zaller nevű amerikai közgazdász, aki meggyújtatlan pipáját babrálta bal kezében – élénk társalgást folytatott Price-ék szalonjában; a semleges szemlélő talán megérezte volna a levegőben valami tapintható feszültséget vagy ideges vibrálást, de alighanem a koktélpark szokásos izgalmánál számlájára írja. Közeledett a vacsora ideje, de a főkonzul csak nem került elő, maga Price-né is hol eltűnt a társaságból, hol megjelent, sokgyűrűs kezét mellére szorította, kissé fátyolos tekintete ide-oda cikázott, de nem látott semmit. A háziasszony lázálma, gondolta Caroline Carmichael. Miért nem megyünk haza valamennyien? Eszébe jutott anyja, akit annyira imádott, és aki majdnem tíz éve halott. Eszébe jutott öregedő, betegeskedő apja, akitől annyira eltávolodott, s arra gondolt, vajon milyen táviratban értesitené az Egyesült Államok kormánya az öreget, ha lánya hirtelen meghalna. Carmichael, akit szélütés ért, sajátos módon fejtette meg a világ hieroglifáinak miriádjait: az ő kozmológiájába nem fért bele az olyan egyszerű és nyers valami, amilyen egy baleset.

Caroline-nak látomása támadt, futó, hangtalan, filmszerű látomása, melyben robbanó lánggolyó röppöl be a szalon szaténfüggönyös ablakán, s mindenkit iszonyú tűzhalálra ítél. Megrémült, mégis megvigasztalódott: hiszen ha egyszer meg kell halni, nem jobb-e hirtelen s bizonyos értelemben névtelenül, idegenek között? Anyja hosszú haldoklása mindannyiukat összetörte, s apja alighanem sose heverte ki teljesen, noha elképesztő módon másfél év múlva újránősült – olyan nőt vett el, aki közkeletű kifejezéssel élve a lánya lehetett volna, bár saját lánya mellé sehogy sem illett testvérnek. Carmichael az Oberlin College nyugalmazott filológiai professzora volt, valaha tekintélyes és kedvesen bogaras úriember, ma megtört öreg, akit a két évvel ezelőtti enyhe szélütés és a vele járó időszakos afázia nyomán valódi üldözési mániá kerített hatalmába: világéletében meglévő hajlama, hogy azt képzelje, ítélkeznek fölötte és összefognak ellene, most kiteljesedett, és a félelem, a vádaskodás, a kétely, a bocsánatkérés és a búcsúzkodás shakespeare-i intenzitású, lázas és szünni nem akaró ciklusává fejlődött. Apám egész életében Hamletnek hitte magát, mondta Caroline Carmichael a barátainak; most pedig Learnnek. Carmichael sose helyeselte igazán lánya pályaválasztását – hiszen a feminizmus már jelenségnek is alacsonyrendű és közönséges –, de szóban azért biztatta. A szélütése óta, ha csak meglátta Caroline-t, vagy meghallotta kissé emelt, érvelni igyekvő hangját, dühös sirásra fakadt. Az volt a vádja, hogy lánya

nem szereti őt, vagy nem szereti *eléggé*. – De hát mennyi lenne az *eléggé*? – faggatta Caroline Carmichael a második feleséget, akinek keserű mosolya és kicsinyes tekintete nem sok jót ígért. Ezt a leplezetlenül őszinte választ kapta: – Szerintem semmi se lenne elég, Caroline. Talán az a legokosabb, ha békén hagyod apádat.

A világ másik felén, mintha tükörben látszana, Caroline Carmichael ikerénje javában éli rutinmindennapjait, jóllehet eközben itt, ebben a pazar, sőt kissé túlzottan díszes szalonban Caroline Carmichaelt kitüntető ünneplésben részesítik. Odahaza a bérelt kis házban, a szétterülő és jellegtelen középanyugati amerikai város kertvárosában, egyórányi bumlizásra az állami egyetemről, ahol tanít, most alighanem a barátaival vacsorázik, vagy egy férfival (fennmaradt még kettő-három, inkább barát, mint hódoló, egyetem kolléga), bár valószínűbb, hogy egyedül eszik, szokásos szórakozott módján, közben átnézi a postát vagy a másnapi előadás jegyzeteit, esetleg egy szakkönyvet lapozgat – mindig elvállalja, hogy kritikát ír róluk, és mindig le van maradva velük. Aki egyedül él, az bizony könnyen rászokik, hogy evés közben olvasson vagy dolgozzon – Caroline Carmichael jól tudja ezt, ám a másik lehetőség nem valami vonzó: nem nagyon esik jól az étel, ha magában eszi az ember. Odahaza a földrajzi közelség (négy százhatvan-valahány mérföld, mindössze egynapi autózás) apját is gyakrabban juttatja eszébe, mint szeretné, hiszen ezeknek a gondolatoknak semmi céljuk, s rövidesen önsajnálatba torkollnak.

Caroline Carmichael nem kifejezetten az apja elől menekült, amikor elfogadta a kormány ajánlatát, hogy tavasszal és kora nyáron utazza be Nyugat-Európát, hanem be kellett vallania, hogy az „otthonlétnek” a szó semmilyen értelmében nem látja sok hasznát. Pavesét olvasott, s inkább elégedetten, mint riadtan húzta alá a következőket: *Az utazás kegyellenség. Arra kényszerít, hogy idegenekben bizzunk, és szem elől tévesszük otthonunk ismerős kényelmét és a barátokat. Tartósan kibillentí az embert az egyensúlyából. Semmi sem a miénk, csak a legalapvetőbbek: a levegő, az alvás, az álm, a napfény, az ég – mindaz, ami az örökkévaló felé törekszik, vagy afelé, aminek ezt képzeljük. Ámde ez az eksztatikus menekülés nem Caroline Carmichael élménye volt, hiszen az ő napjait betöltötte a sok ember és a kakofónia: jobbára nagyon szimpatikus emberek, de azért emberek, egytől egyig idegenek, akik mosolyognak, kezet fognak, kérésekkel és kérdésekkel állnak elő, nagy múgonddal megformált, de olykor zavarbaejtő angolsággal. Caroline szeszélyes hurkokat és cikcakkokat irt le, miközben mind északabbra jutott, különféle változatokban mondta el előadását, találkozott diákokkal, tanárokkal, műfordítókkal, művészettörténész- és feministakollégákkal, külföldön élő amerikaiakkal; Athénban kezdte a körutat, és Oslóban fogja befejezni tizenkét nap múlva – ha közbe nem jön valami végzetes: hirtelen fizikai összeroppanás, „politikai” gyilkosság. Harminchét éves, vonzó nő, szeme egyenes vágású és kissé ábrándos, haja szökere melirozott, finom és puha, szokása, hogy túlságosan könnyen és őszintétlenül mosolyog, termete magas, háta egyenes és kissé merev – úgy tartja magát, mint egy megfeszített íj, állapította meg róla undokul egyik volt szeretője. Noha hivatásában sikeres nő – már amennyire a „siker” cinizmus nélkül, nyilvános és hivatalos mércével mérhető –, mégis valami kamaszlanyság, romantikus vágyat dédelget, hogy utazás közben találkozni fog a „sorsával”; első látásra felismeri azt a személyt vagy azokat a személyeket, azt a helyszínt vagy látomást, amely útját egyedi érvényességgel ruházza fel. Különben mi értelme volna eljönni hazulról?*

Caroline-t így aztán mértéktelenül kiborította a mesés város, Amszterdam: ez a számtalan csatornával, tizenhatodik-tizenhetedik századi épülettel és múzeummal

büszkélkedő csoda felért egy személyes sértéssel. Az elhanyagoltság már a repülőtéren elkezdődött; a városba vezető úton Caroline szinte csupa elcsúfított falat, épületet és járdát látott, fakó és friss falfirkákat egymás mellett, olyan esztelen közszennyezést, ami mintha valamiféle ítéletet hordozna a kultúra fölött, de vajon milyen ítéletet? Még a parkok is, amelyek más nyugat-európai városokban a polgári büszkeség oázisai, itt még azok is sivár és szomorú látványt nyújtottak; fényes nappal alvó fiatalok heverték szanaszét a fűvön, mások a padokon gubbasztottak kábítószer-mámorban, s üres, bárgyú tekintettel meredtek maguk elé, szemlátomást elégedetten. A jóléti állam lidérce, gondolta Caroline Carmichael, és arra figyelmeztet, hogy az egyén teljessége és méltósága nem is olyan evidens dolog. A város majd összeroskad a népjóléti kiadások terhe alatt; nőttön-nő a profi munkanélküliek serege; van már szakszervezetük az önkényes lakásfoglalóknak, sőt a drogosoknak is...! Caroline-nak az európai művészetben megjelenő női vértanúsági ikonográfiájára mégis akadt kereslet: meglepően népes közönség jött össze. Nincs magányosabb a hallgatósága elé álló előadónál, vélekedett Caroline, ám ez a magányosság kedvére volt: felvillanyozta, s olyan ékesszólással és vad szenvedéllyel töltötte meg, ami illett előadása ellentmondásos gondolataihoz.

A párizsi kritikus bevezetője viszont nyájas volt, tájékozatlan és bájosan leereszkedő; „François” nyilvánvalóan semmit sem olvasott tőle, semmit se tudott róla, bebifláztá hát azt az adatlistát, amit a konzulátuson a kezébe nyomtak. Egyvalami különösen megnyerhette a tetszését, mert egyre csak ezen csámcsogott: egyetemének Caroline Carmichael az első kinevezett női professzora; a művészettörténész társaságnak ő az első női tisztségviselője; ő az első művészettörténész-nő, akit az amszterdami amerikai konzulátus meghív előadni. Caroline Carmichael méltatásának és az amerikai szervezők dicséretének örve alatt („végre elhozták hozzánk a kitűnő Carmichael professzornőt!”) a mosolygós, fürge kis emberke a maga egzotikus angolságával tulajdonképpen sértette Caroline-t. Ő azonban stoikus módon megőrizte higgadt, sőt derűs arckifejezését. Mások előtt soha ki nem mutatná, mit érez. Mások előtt még azt sem árulná el, ha éppen ölni tudna.

Caroline kegyes mosollyal lépett föl François helyére az emelvényre, és abban a biztos tudatban látott neki a közönség megnyerésének, hogy nem vallhat kudarcot. Milyen tökéletes volna Caroline Carmichael, gondolta magában, milyen végtelenül jószágos, kedves, bátor, ha egész életét mások előtt élné le.

– Ragyogó volt az előadása, Carmichael kisasszony. Vagyis ön volt a ragyogó. – Price-ék húszéves lánya, Inge, akit Price-né mutatott be Caroline Carmichaelnek, vadul szorongatta Caroline kezét, szinte birtokba vette, s annyira közel hajolt hozzá és olyan hirtelenül, hogy egy zavarbaejtő pillanatra már-már úgy tűnt, mindjárt szájon csókolja. Micsoda roppant energikus fiatal nő! Mennyire más, mint azok az egyetemi hallgatónők, akiket Caroline Carmichael tanít! Inge Price szemében dühös kis fény villant, mintha védelmébe venné Caroline-t; széles csontozatú, húsosan telt, szeplős arca melegen rózsállott, mintha megpofozták volna, s úgy fénylett, akár a holdvilág. Puha, fiatal teste csupa energia, akarás, hetykeség. Első pillantásra úgy tetszett, rongyokban jár, ámde a két-három réteg szoknya, a gézből készült, nyitott nyakú parasztblúz és az idomtalan fekete kötött kabát vagy kézi kötésű sál, amely a hátán már felsülésnek indult, mégis mintha valamiféle logika vagy sebtében kiötlött toprongystílus jegyeit viselné magán. Inge pompás bronzvörös haja hosszú volt, göndör és gubancos, s belelógott arcába-szemébe; telt melle puhán ringott a ruha alatt; csipője széles volt, gömbölyű és lomha; Caroline Carmichaelnek egy flamand festmény jutott eszébe róla:

gondtalan, szép fiatal lány, aki majd kicsattan az egészségtől. Inge anyját szemlato mást egyszerre töltötte el a büszkeség meg a riadalom, amikor a lány, aki azzal viharzott be a szalonba, hogy segít a személyzetnek (talán lelki rokonság fúzi hozzájuk?), egyszer csak a legcsekélyebb elfogódottság nélkül élénk társalgásba elegyedett a diszvendéggel, sőt kérdésekkel ostromolta. Roppantul érdeklő a női vértanúság ikonográfiája, mondta Caroline Carmichaelnek, mivelhogy a jelenre is érvényes, nemcsak a múltra; szeretne többet hallani az „inkvizíciós politikáról” (amit Caroline csak röviden érintett előadása végén), mert ez korántsem csak azokon a régi műalkotásokon érhető tetten, amiket jóformán senki se néz meg, hanem a valóságban. – Meddig lesz Amszterdamban? Nem találkozhatnánk valamikor? Esetleg holnap? Minél korábban... mondjuk reggelinél? – kérdezte egy szuszra Inge Caroline-t, s közel hajolva rámeresztette nedvesen csillogó, kissé düledt zöld szemét. Nehéz, bódító illat áradt belőle, púderes, forró, a nem gyakori mosdás, a régóta viselt ruha, a használt ágynemű áporodott szaga. A brokáttestélyiben és handsárszerű nyakékban pompázó Price-nét anyai rémület fogta el, vagy talán csak egyszerű zavar. – Na de Inge, az ég szerelmére, Carmichael kisasszony nem ér rá, nyilván rengeteg helyre várják holnap, interjúkra... – Caroline Carmichael az imént önkéntelenül visszahőkölt egy kicsit a szemtelen, fiatal Ingetől, most meg majdnem elállt a lélegzete elképedésében. Zavartan fölnevetett, és mosolygva azt felelte: – Azért nyugodtan találkozhatunk... például a reggelinél.

Annyira nyilvánvaló volt a lány győzelme az anya fölött, hogy Inge megbökte anyját, és odasúgta neki: – Jól van, mama, menj csak, nekünk beszédünk van Carmichael kisasszonnyal. – Price-né meghátrált, és rögtön visszavonult, Caroline Carmichael pedig csak mosolygott, kissé szédülten, olyan figyelemre méltó fiatal teremtés volt ez az Inge, olyan szembeszökő és erőteljes jelenség, tűzgolyó módjára csapódott be ebbe a méltóságteljes idősebb társaságba, fájdalmas kontrasztként az ápolat és műgonddal öltözött, sőt elegáns vendégsereg jobbára középkorú tagjai közé. Caroline-nak most eszébe jutott, hogy délután az előadásán már feltűnt neki ez a fiatal amerikai lány, annyira hevesen bólogatott, és amikor a kérdezz-felelekre került a sor, nem egészen odaillő kérdést tett föl Caroline azon megállapításával kapcsolatban, hogy a késő középkor és a kora reneszánsz vallásos művészetében „enantiomorfikus” – vagyis tükörképi – kapcsolat áll fenn az askézis és a szadizmus között, pimasz és egyúttal éleslátó kérdést – az askézis meg a szadizmus nem egyszerűen a patriarchális szemlélet találmánya-e? –, s harsány, magabiztos és jellegzetes amerikai beszéde az egész közönség figyelmét magára vonta. Caroline persze nem tudta, hogy a szókimondó fiatal nő a főkonzul és Price-né lánya: az előadás után Inge bemutatkozás nélkül eltűnt.

Inge most valóságos szózuhataggal árasztotta el Caroline Carmichaelt, közben lefegyverzőn mosolygott, úgy szorongatta Caroline csuklóját, mintha régi és meghitt barátság fűzné össze őket, nem győzte dicsérni az előadását, hogy mennyire feldobódott tőle, egyik-másik diájától meg egyenest kifeküdt, azok a kinyomott szemek, a mártírnők tálcára helyezett keblei, na és az a betegesen zöld madonna azzal a komisz képű kis Jézussal, az német? középkori? vagy flamand? vagy ez tulajdonképp egyre megy? Ő, mondta Inge, a második év közepén kimaradt a Benningtonról, és nincs is szándékában visszamenni, ha netán mégis, akkor se most; nem fog engedni a szülői nyomásnak. – Ezt csak az tudja, aki benne van, Caroline! Külügyergyerek vagyok, és a papám, akárhová helyezik, mindenütt a legnagyobb kutya. Az égészben az a legpokolibb – húzódott közel, hogy egyenesen Caroline Carmichael fülébe súghasson –, hogy nagyon szeretem a Papát, remek, édes, drága ember, gyakorlatilag egy szent, mindenki mondja. A Mama dettó, ha a látszat netán mást mutatna. Merthogy egy

kicsit fura alak. De mind a ketten jó emberek, és ha kötelességről van szó, vagyis az Egyesült Államok kurva külpolitikájának a képviselőjéről, hát akár meghalni is készek, úgyhogy a papámat tudomásom szerint kétszer már majdnem megölték, és volt még egy pár eset, amikről nekem nem szabad tudnom. Jó emberek, és kész. Szeretem őket, csak az a fura, hogy nem normálisak. Viszont nem gonoszak. Az előadásában idézte azt a feministát, nem jut eszembe a neve, gondolom, ő volt az egyik első szüfrazsett, aki azt mondta, „a nőkben nincs elég gonoszság”...?

Caroline Carmichael jólesően fölnevetett, mert évekkal ezelőtt, amikor először halotta, őt is magával ragadta ez a gondolat. – Ezt Rebecca West mondta. Csakhogy ő az angol nőkről beszélt, azoknak is egy kasztjáról, 1912-ben...

Inge hevesen bólogatott, de aligha figyelt, mert újra Caroline Carmichaelhez hajolva azt kérdezte – nedves, düledt szeme olyan volt, akár egy gyönyörű, áttetsző, zöld üveggyöly – Bemutatták már azt a pipázó pasast ott az ajtónál, Peter Zallert? CIA-ember, de nem „titkos”, hanem „elemző”, vagy hogy hívják – Felháborodott horkantást hallatott, s alsó ajkát megvetően lebiggyesztette. – Mintha nem is tudná, mi az, hogy aljas háború vagy baráti bérgyilkosság! – Caroline odapillantott a meglehetősen köznapi külsejű úriemberre, és megkérdezte, mi az, hogy „elemző”; ámde Inget már nem érdekelte Zaller úr. Visszatért korábbi, szenvedélyes témájára, a Caroline előadásában említett levágott kezekre, levágott fejekre, vértanúmadonnákra, a halál eksztázisára; megmondaná-e neki Caroline, milyen könyveket olvasson el, milyen festményeket nézzen meg, kik a legjelentősebb radikális feministák odahaza az Államokban. És mikor találkozhatnak? Tényleg találkozhatnak holnap? Valamikor dél előtt Caroline szállodájában? Melyik hotel is az? – Az előadása óta egészen mostanáig járkáltam – mondta lázasan a fiatal nő, s ahogy tekintetét eközben Caroline-ra szegezte, az egyszerre volt idegesítő és hízelgő –, leginkább a csatornák környékén, bár ezt nem szeretik, mert valami gond van a biztonsággal, és mit gondol, mire gondoltam egész idő alatt?

Olyan áthatón nézett, hogy Caroline Carmichaelbe beléhasított a félelem. – Mire? – *Hogy azt szeretném, ha én volnék maga.*

A mondat megállt a levegőben – a száj kimondta, de a fül nem fogadta be –, ugyanis Caroline Carmichael teljesen elképedt tőle.

Ekkor visszajött Price-né, nyomában a főkonzul, mert legalább ő, Price úr hazaérkezett: fehér hajú, magas úr, meglehetősen hamuszínű arcában szomorú szem és szép metszésű, arisztokratikus száj. – Carmichael kisasszony! Mennyire örülök! És végtelenül sajnálom, hogy elkéstem! – kiáltott fel Price olyan hangon, mint aki komolyan gondolja; mintha órák óta csakis azért loholna, hogy vele találkozzék. Igazi diplomata viselkedés volt, és Caroline Carmichaelnek, bár átlátott a szitán, mégis jólesett. Kezet fogott a főkonzullal; a férfi kézsoritása meleg volt, száraz, erős és megnyugtató. Miközben beszélgettek, Caroline csöppnyi sajnálkozással – vagy tán pusztán megkönnyebbüléssel – vette észre, hogy Inge elpárolog. Végre eljött a vacsora ideje.

Az előkelő étkezés alatt Caroline Carmichael figyelmét szabályos, szinte kiszámítható időközönként Inge megjelenése vonta magára: segített felszolgálni az egyenruhás személyzet két tagjának. Akár egy napkitörés jelent meg a konyhába vezető lengőajtóban, kezében tálca, alsó ajka beharapva, derékig érő vörösréz-színű haja csak úgy fénylett a statikus elektromosságtól. Derekára karmazsinvörös, széles selyemszalagot kötött szorosan, népies stílusban, mintha fiatal teste telt, formás bujaságát akarná hangsúlyozni. Valahányszor közeledett Caroline Carmichaelhez – s Inge mintha úgy intézte

volna, hogy az asztal Caroline és Price úr felé eső végét mindig ő szolgálja ki, ne a többiek –, úgy mosolygott, mint egy igyekvő kisgyerek. Élvezte a kézilányszerepet, és szemlátomást nem most alakította először: bizonyára rendszeresen besegít a szülők társasági összejövetelén. Az is nyilvánvaló volt, hogy baráti viszonyban van a személyzettel. Micsoda figyelemre méltó jelenség, gondolta Caroline, s igyekezett levenni róla a tekintetét. És micsoda perverz ötlet, hogy arra gondol, jó lenne, ha ő volna én.

Mindazonáltal hízelgő. Gondolatban Caroline Carmichael sebesen sorra vette, milyen műveket és neveket ajánl majd Ingének holnap délelőtt. Igen, és el ne felejtse elkérni a címét, hogy elküldhesse neki saját két könyve egy-egy puha fedelű kiadását.

Az asztalfőn ülő főkonzulon, akinek jobbján Caroline Carmichael kapott helyet, nem látszott semmi nyugtalanság, ami pedig megbocsátható lett volna olyasvalakitől, aki bizonyítottan szerepel a terroristák feketelistáján; sőt: udvariasan és élénken diszkurált diszvendégével, érdeklődött Caroline körülményei és munkája felől, megkérdezte, mi a benyomása Európáról és eddigi külügyi vendéglátóiról, és hogy tetszik neki Amszterdam. – Gyönyörű város – felelte Caroline, majd kis tétovázás után hozzátette –, csak kissé elhanyagolt. – Hát igen – dűnnyögte Price úr mosolyogva –, csakugyan elhanyagolt. – A pazarul megterített asztal távoli végén, a sokágú gyertyatartótól alig láthatóan Price-né folytatott temperamentumos háziasszonyi társalgást a vendégekkel, s közben bakfis módjára fel-felkacagott. A felszolgált menü közel-keleti volt, pontosabban iráni, csupa laktató, finom és Caroline Carmichael számára teljesen új dolog; finom volt a bor is, és gyorsan a fejébe szállt. Inge jelent meg a lengőajtóban, hogy leszedje a tányérokat az első fogás után: frontális harcmódorában volt valami ártatlanság. Rámosolygott Caroline Carmichaelre.

Caroline szívét egyszerű öröm öntötte el. – De gyönyörű ez az egész! – mondta Price úrnak. – A terem, az asztal, minden! Milyen szenzációs az életük!

Norman Price Caroline Carmichaelre nézett, és elmosolyodott; először udvariasan, de aztán kissé élénkebben. – Igen, tudja – felelte elgondolkodva –, tulajdonképpen így van. Idestova negyven éve csinálom Georgine-nal együtt, és igen, tényleg szenzációs.

Price-ék dolgoztak a Szovjetunióban, Nyugat-Afrikában, Iránban, Japánban, Németországban, megint Iránban, aztán Norvégiában. A külföldi szolgálatot washingtoni évek szakították meg, de a Price házaspár a gyerekneveléssel járó nehézségek ellenére mindig szívesebben élt külföldön. Price úr minden olyan ország nyelvét megtanulta, ahol szolgálatot teljesített, az illető nép történelmét és kultúráját is igyekezett a lehető legjobban megismerni, és igen, bólintott Caroline kérdésére, Irán nőtt legeslegjobban a szívükhöz: – Még most is nagyon-nagyon visszavágyunk, Georgine is, én is. – A forradalom előtt, amikor Price úr a teheráni követség második embere volt, csupa olyan iráni ismertek – nem a sahról meg a környezetéről beszélek, hanem a többiekről –, akik egytől egyig rendkívül érzékeny, művelt és nagyszerű emberek voltak, értelmiségiek: tanárok, orvosok, tudósok, művészek. Micsoda csapás érte őket! És milyen csapás ez a világnak! – Nyilván nagyon fel volt dűlva, amikor... – ügyetlenkedett Caroline. – A feldűltség szó – jegyezte meg Price mosolyogva – nem szerepelhet egy diplomata szótárában, Carmichael kisasszony. – Nem szedte szaporán a levegőt, de mélyeket lélegzett; most meglátszott rajta a kor és valami zaklatottság. Caroline észrevette, hogy Price az utolsó cseppig kiitta a borát, s a pohár alján meggyűlt üledékre szögezi tekintetét.

Később, a vacsora közepe táján Price úrba mintha visszatért volna az érdeklődés Caroline Carmichael iránt, és a szüleiről tudakozódott: élnek-e. Caroline beszélt neki

az apjáról, de meglehetősen szűkszavúan, s leginkább eredményeit meg hosszú, termékeny és alighanem boldog szakmai pályafutását hangsúlyozta. Elvégre így akar rá emlékezni. Így fog rá emlékezni. Az ő apja, mondta most Price szeretetteljes és nosztalgikus mosoly kíséretében, ezermester volt, sőt ifjúkorában félprofi boksoló, aki New York környéki klubokban, valószínűleg nem teljesen legális klubokban bokszolt. – Néha csak karórakért szállt ringbe – mondta Price úr. – Egy régi fényképen mind a két karján vagy fél tucat óra díszel. – Igazán? – kiáltott fel Caroline. A meghatottság könnyeket csalt a szemébe, mintha legalábbis ott volna előtte a szépiabarna tónusú, töredezett fénykép. Ahogy felpillantott, látta, hogy Inge Price épp most lép ki a lengőajtón, karján hatalmas metszett üveg salátástál.

Miután felszolgálták a salátát, Price úr azt mondta: – Látom, összeismerkedett a lánnyal, Carmichael kisasszony –, mire Caroline tétova igent mormolt. – A legkisebb lányunk szélsőségesen önálló teremtés – folytatta Price semleges hangon –, talán mert mindig ő volt a kisbaba a családban, hiszen tizenhét év van közte meg Robert, a legidősebb között. Inge például fogta magát, és otthagya Benningtont, nem szólt sem itthon, sem az egyetemen, és egy szál hátizsákkal elment Kanadába. Egy időre. – Elhallgatott, fejét ingatta, sóhajtozott. Caroline nem tudta eldönteni, kényszeredett-e a hangja vagy gondterhelt. Vigyázva, nehogy túlságosan kíváncsinak tűnjék, föltett egy-két óvatos kérdést Inge Price-ról: mit tanul szívesen, hogyan viselte, hogy különféle idegen országokban nevelkedett, mennyi időre van most itt náluk, Amszterdamban. – Ó, remélem, nem soká – felelte Price úr –, ...Amszterdam veszélyes. – Caroline kérdő pillantását látva hozzátette: – Már mint a fiataloknak. Az olyan fiataloknak, akiknek nincsen munkájuk és jövedelmük, viszont szeretnek... – kereste a megfelelő szót – szeretnek „sodródni”.

Sodródni! Caroline Carmichael, akinek az élete csupa program, beosztás, határidő és kötelezettség, roppant vonzónak találta ezt a gondolatot.

A hosszú asztal többi részén jóval elvontabb és kevésbé személyes társalgás folyt, s most a főkonzul is meg Caroline Carmichael is igyekezett bekapcsolódni valamelyikbe, hiszen ilyen formális összejövetelen nem szokás, hogy ketten ennyire csak egymással beszélgessenek; a levegő, a víz meg a talajszennyezéséről volt szó („Kelet-Németország a leggyalázatosabb, de Franciaország se nagyon marad el mögötte”), az európai AIDS-helyzetről („Mi nem fogjuk elkövetni azt a hibát, amit az Egyesült Államok, hogy nem ad ingyenes tüket a kábítószereseknek”) és második világháborús emlékekről, amelyek még mindig fájdalmasan elevenek („A hollandok még 1945 derekán is éheztek és állati sorban éltek, amikor Európa jó része már rég felszabadult”). Szó esett, bár futólag és ködösen a CIA-ról és legutóbbi közép-amerikai akcióiról, melyeket az aznapi *International Herald Tribune* szalagcíme hozott, s Peter Zaller azzal vonta magára az asztaltársaság figyelmét, hogy gyászos hangon megjegyezte: – Úgy látszik, senki se gondol arra, még a legtájékozottabbak sem, hogy a Központi Hírszerző Szolgálat dolga elsősorban az elemzés, s a munkatársaknak csupán három százaléka foglalkozik titkos akciókkal. – És nincs közvetlen kapcsolat a kettő közt? – tudakolta szkeptikusan egy német professzor. – Alig-alig kommunikálnak – felelte Zaller. – Akkor talán többet kéne kommunikálniuk – szűrte le a német professzor. Eljutottak a kávéig; Zaller, aki talizmánként szorongatta meggyújtatlan pipáját, elpárolgott az asztaltól – telefonálni megy, tűnődött Caroline, vagy csak a vendégfürdőszobába? –, Price-né pedig jókedvűen megállapította: – Micsoda végtelen tapintat van ebben a Peterben, egyszerűen imádom ezt az embert, hogy társaságban semmi áron rá nem gyújtana arra a szörnyű pipára. – A társalgás így a dohányzásra terelődött, kifejtették véleményüket a hajdani

dohányosok, akik már leszoktak, kifejtették véleményüket az aktív dohányosok, akik szeretnének felhagyni a káros szenvedéllyel, és kifejtették véleményüket azok, akik dohányoznak, és szilárd meggyőződéssel folytatni akarják, Price-né pedig, aki nemigen figyelt, csak eufóriában úszott, mivel immár úgy festett, baj nélkül lezajlik a vacsora, pedig a háziasszony eleinte a legrosszabbtól tartott, most éles hangon leszögezte: – Mindent csak módjával, mondta mindig édesapám! A bűnt is! – Ekkor a német professzor, Price-ék régi barátja, Friedrich nevű, szemüveges, kövérkés, nehézkes férfi, aki alaposan benne volt a korban, és amerikai irodalmat tanított a Mainzi Egyetemen, elmesélte az asztaltársaságnak, hogyan vett részt a második világháborúban „körülbelül tizenöt percig”: 1943-ban tizennyolc évesen ejtőernyővel ledobták a szövetségesek által megszállt francia területre, ott azonnal fogságba esett, s a háború hátralévő részét az Illinois állambeli Galesburg hadifogolytáborában töltötte. – Galesburg! – kiáltott fel önkéntelenül Caroline Carmichael. – Én Galesburgban születtem! – Friedrich rámosolygott, előtűntek elszíneződött, széles fogai. – De biztosan jóval később, mint hogy én ott voltam, Carmichael kisasszony! – mondta gálánsan.

Ekkor szólalt meg a vészcsengő.

Harsány, sivítő hangja volt, erősebb, mint egy sípé, mégsem szirénahang – és Caroline Carmichael majdhogynem nyugodtan azt gondolta, most jön.

Price-ék és a konzulátus emberei nyomban kezükbe vették az irányítást, olyan gyorsan, ügyesen és módszeresen intézkedtek, mintha már számtalanszor elpróbálták volna ezt a jelenetet. Georgine Price, akiről bizvást képzelhette az ember, hogy hisztérikussá válik, azonnal akcióba lépett, székéről fölkelve kitérta a háta mögött lévő franciaablakokat, és segített kitessékelní rémült vendégeit a teraszra, majd a néhány lépcsőfokon le a fűre. Caroline Carmichael, akárcsak a többiek, rögtön engedelmeskedett, hiszen nem is volt rá idő, hogy pánikba essen, s a főkonzul halk és bámulatosan határozott hangja úgy megnyugtatta, mint egy diáklányt, aki iskolai tűzrendészeti gyakorlaton vesz részt. – Itt tessék kimenni. Ezen az ajtón. Inge, gyere. Erre, kifelé. Igen. Aztán rögtön jobbra. – Caroline Carmichael borzongva álldogált a fűvön, beszivta a csipősen friss, nedves éjszakai levegőt, amely tele volt rózsailattal, vagy legalábbis ezt képzelte, s összefonta magán a karját, hogy görcsös fogvacogását megállítsa. Beleiben érezte legerősebben a döbbenetet, a sors iróniáját, hogy a lehetőség, melynek gondolatával órák óta játszik – káosz tör ki, s öt arc nélküli idegenek támadják meg és gyilkolják le –, immár nem pusztá képzelgés.

A rezidencián másodpercek alatt teljes készültség alakult ki. Minden ablak kivilágosodott, s a bokrokban felgyulladó reflektorok fényében úgy festett a rózsaszínű kő- és stukkópalota, mint valami izléstelen hollywoodi diszlet. Férfi hangok hallatszottak és nehéz léptek. A sivitás rendületlenül szólt. Caroline Carmichael eltűnődött: vajon ostrom alatt áll a rezidencia? Löttek már? Mindjárt bomba robban? Hátrálni kezdett a fűben, torkát szorongatta a félelem. Nem akar meghalni. Fél a haláltól. Odafent nagyon fekete volt az éjszakai ég, Caroline látását számtalan hunyorgó csillag kuszálta össze, eszébe jutott az apja, a magányos, rémült, haldokló öreg, akit koponyája, ez az esendő tok tart fogva. Ha most életben marad, gondolta Caroline, azonnal hazarepül, és bocsánatot kér tőle. Mert apjának igaza van: sose szerette eléggé.

Egy kéz fogta meg a kezét, és megszorította. Inge suttogott a fülébe: – Ne féljen. A papa nem hagyja, hogy történjen velünk valami!

A riasztó hirtelen hallgatott el. Price úr, aki az előbb nyilván visszament a házba, most megjelent az ajtóban, és tenyeréből tölcserít formálva, hangjában keresetlen derüvel kikiáltott: – Bocsánat! Téves riadó! Csak a füstdetektor jelzett!

– Szörnyen sajnálom, és szörnyen röstellem – vallotta be Peter Zaller vörösen és kínjában verejtékezve, de megnyugtatták, hogy cseppet se sajnálkozzon és restelkedjen, elvégre százszor inkább ő meg a pipája, mint egy igazi riadó. – De hát olyan hülyén érzem magam – mondta Zaller, mire Price-né vadul fölnevetett, megragadta a legközelebb ülő hölgyvendég kezét, és azt mondta: – Dehogy, dehogy, dehogy. Mi vagyunk a hülyék. Túlságosan érzékeny az az átok füstdetektor!

Az este röpké további része ebben a kedélyes, kissé kótyagos hangulatban telt, és Caroline Carmichael eltűnődött, milyen komikus az élet, milyen velejéig ostoba és bohózatba illő, sőt tulajdonképpen anekdotikus, elvégre egész takaros kis történet be-rekedne abból, hogy az amszterdami főkonzul rezidenciáján a tiszteletére adott előke-lő fogadás vendégei azért szaladtak szét és rémültek halálra, mert valaki a fürdőszo-bába osont be mindenholnan száműzött pipáját elszívni, *s az illető nem volt más, mint a CIA tiszteje.*

A vacsoravendégek mintegy vezényszóra pontban tizenegykor szétszéledtek. Caro-line, mielőtt Bonnerék hazavitték volna a Stedelijk Múzeum melletti kis szállodájába, megbeszélte Ingével, hogy másnap reggel kilenckor találkoznak a szálloda kávézójába-n. (– Ott leszek! És aztán elviszem múzeumokba! – ígérte Inge.) Price úr a búcsú-kézfogásnál őszintén sajnálta, hogy Caroline már csak két napot marad Amszterdam-ban: – Annyira kellemesen beszélgettünk, Carmichael kisasszony. – Price-né olyan me-legen ölelte meg Caroline-t, mintha valódi ostromot éltek volna át együtt, s rekedten a fülébe súgta: – De jó lenne, ha a lányomat olyan ember tanitaná, mint ön, Carmichael kisasszony! Ha másképp nem, hát levelező úton! Nagyon jót tenne neki, ha végre-va-lahára használnia kéne a fejét. Mert csak vesztegeti az időt, kacérkodik a veszéllyel: örökösen csavargókat vesz pártfogásába, szerencsétleneket... – A főkonzul megfogta felesége karját, és szeliden figyelmeztette: – Georgine, kedvesem, Carmichael kis-asszonyt várja a kocsí. – Suzie, az izgága terrier, akit a riasztócsengőtől meg a ház ki-ürítésétől szemlátomást csillapíthatatlan izgalom fogott el, vadul csaholt, körme meg-állás nélkül kopogott az előcsarnok márványpadlóján, nedves és hideg kis orra pedig egyre ott okvetetlenkedett Caroline Carmichael térde körül.

Odakint, a kocsí kitárt hátsó ajtajánál tengerészgyalogos őr állt, arcára rádermedt a düh, a megvetés vagy csak a közönséges unalom.

Reggel azután, noha Caroline Carmichael türelmesen várt a szálloda kávézójában, kávéját kortyolgatta, és újabb műveket meg neveket írt hozzá az Inge Price-nak szánt listához, a fiatal nő még jóval tíz után se jött meg. Caroline asztala az utcára nézett, s a kinti mozgás – a sok autó, járókelő, biciklista – lekötötte a figyelmét. De Inge se nem jött, se nem telefonált.

Caroline szerényen megreggelizett, szikkadt lekváros zsemlet meg egy pohár meg-lehetősen műizű narancslét; cédulát hagyott Ingének a szálloda tulajdonosnőjénél („Tizenegyig odafönt leszek a szobámban, egyenesen jöjjön fel! 302”), és azzal ment vissza a szobájába, hogy ha Inge tizenegyig se jön meg, akkor elmegy a Stedelijk Mú-zeumba. És mert ez annyira közel van, talán a Van Gogh Múzeumba is.

Így hát azzal ült le a szűk és elég barátságatlan kis szobában, hogy igazából nem is vár, hanem egyszerűen olvas, hiszen mindig is szerette volna elolvasni az *Anna Frank naplóját*, s adódhat-e jobb alkalom, mint épp most, amikor itt van, alig néhány mérföldnyire a Frank család házától? A könyv pedig olyan elragadó volt, a fiatal lány hangja olyan szépen és tragikusan árnyalt, hogy majdnem fél tizenkettő lett, mire Caroline megnézte az órát. Idegességében, amelyet kétségkívül az előző esti riadalom

meg a rá következő álmatlan éjszaka okozott, képtelen volt kronológiai sorrendben olvasni a naplót; az izgalom és a feszültség fokozódásától tartva ide-oda lapozgatott, s a könyv vége felé zsibbadt rémülettel ezt olvasta: „*Búcsúzom tőled, mielőtt meghalunk. Drága Papa: búcsúzom tőled. Annyira szeretnénk élni, de most már minden oda van: nekünk már nem szabad élnünk! Annyira félek ettől a haláltól, mert a kisgyerekeket élve dobják a siringödörbe. Isten veled mindörökké. Csókollak.*”

Caroline Carmichael kapta a viharkabátját meg az esernyőjét, és elrohant hazulról. Amikor odakint sétált az esőben, a megdöntött esernyő alatt, ki-kitérve a száguldó biciklisták elől, azt mondta magában: ez semmisség, ez a sérelem és csalódás semmiség, gondolj csak az igazi csalódásra, az igazi sérelemre, az igazi terrorizmusra és terrorra, gondolj Anna Frankra és a többi sok millióra, a siringödörbe lökött élő gyerekekre, gondolj bárkire és bármire, csak ne a harminchét éves, egyedülálló Caroline Carmichaelre, aki itt sétál vakon egy ónszürke városban, és azt mondja magában: *csavargók meg szerencsétlenek, hát mire számítottál?*

Azt szeretném, ha én volnék maga.

Elmélyült másfél órát töltött a Stedelijk Múzeumban, aztán megebédelhetett volna az ízléses kávéházban, de inkább visszament a szállodába, hátha, míg oda volt, befutott Inge Price lélekszakadva, szabadkozva, szemébe lógó hajjal. Caroline Carmichael, noha látta, hogy fachjában semmi, csak a hatalmas szobakulcs, azért megkérdezte a portást, nincs-e valami üzenet. Nincsen, hangzott a válasz.

Így hát ő irt cédulát Ingének, hogy ha megjön, a portás átadja neki, aztán újra nekivágott az esőnek, egyedül megebédelt egy közeli zsúfolt vendéglőben, amelyik ránézésre nem tűnt se drágának, sem elegánsnak, de mivel az amerikai dollár olyan keveset ért, végül mégiscsak elég drága volt. Mintha szűkmarkúságra hajlót természetével dacolna, busás borraivalót hagyott az asztalon. Aztán elment a Van Gogh Múzeumba, némiképp szintén valamiféle daczból, mert Inge Price minden múzeum közül biztosan a Van Goghba vitte volna el – van-e stílusosabb amszterdami program két amerikai számára? Délután háromkor interjút kellett adnia a szálloda kávézójában, így hát hazament, s szinte jólesően hallgatta a fiatal holland riporternő jól értesült és provokatív kérdéseit; az Inge Price távolmaradása okozta sértettségének, rosszkedvének és zavarodottságának, ha volt is ilyen, nem adta semmi jelét.

Aztán megint útnak indult: vágyott a szabadba. Nem bánta a szakadatlan esőt, a szembántó falfirkákat. Magas nyergű, magas kormányú, komor, öreg bicikliklen suhantak el mellette a hollandok, festetlen bicikliklen, sápadtak és komorak voltak a holland arcok is, sápadt, kemény, ónszínű arcok, nem nélküliek, csontosak. Reggel majd felhívja a konzulátust, mielőtt kimegy a reptérre, üzenetet hagy Inge Price-nak, szűkszavú és tárgyyszerű üzenetet, s majd elküldi a lánynak a mű- és névjegyzéket is – attól, hogy a másik faragatlan, ő még lehet nagyvonalú. Már eldöntötte, hogy folytatja a körutazást; továbbmegy Hamburgba, Koppenhágába, Stockholmba, Oslóba. Nem utazik haza az apjához, hogy aztán megint goromba elutasítást kapjon – képtelen ötlet volna, szentimentális és céltalan. Caroline Carmichael pedig igazán céltudatos lény.

– Amerikai vagyok – gondolta – ...legalább. – Virágpiac mellett haladt el, s mert az eső már csak viztált, összecsukta és hóna alá vette az esernyőt. A komiszágban fogant gondolat kivirult a szívében, s annyira átformálta az arcát, hogy sorra utánafordultak a járókelők, némelyik talán honfitársa, kissé fürkésző tekintettel, félmosollyal, már-már ismerősként.